

Присяжнюк О. М., Кацмаза С. О.

Віхи формування Державного реєстру нерухомих пам'яток культурної спадщини України по Одеській області за категорією національного значення

Пам'ятки культурної спадщини національного значення — це найбільш значущі об'єкти культурної спадщини, які мають археологічну, естетичну, етнологічну, історичну, мистецьку, наукову чи художню цінність і, тим самим, визначне значення для нашої країни.

Державний реєстр нерухомих пам'яток України — це перелік об'єктів культурної спадщини з правовим статусом пам'ятки культурної спадщини, після занесення до якого за двома категоріями місцевого та національного значення об'єкти культурної спадщини потрапляють під захист держави [6].

Пам'яткою культурної спадщини, відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону культурної спадщини», є об'єкт культурної спадщини, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, або об'єкт культурної спадщини, який взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності вищезазначеним Законом, до вирішення питання про включення (невключення) об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [6].

Тобто Державний реєстр нерухомих пам'яток України є основою з складових переліку пам'яток культурної спадщини України. Саме це зумовило наш інтерес до дослідження історії його формування в частині пам'яток національного значення Одеської області.

Саме поняття реєстру було введено у 2000 році з прийняттям Закону України «Про охорону культурної спадщини», який з деякими змінами лишається чинним на поточний момент [6]. Реєстр нерухомих пам'яток України національного значення формується за допомогою постанов Кабінету Міністрів України, за допомогою них же пам'ятки вилучаються з нього.

Першим документом, яким було доповнено перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Одеської області та розпочато формування Державного реєстру нерухомих

пам'яток України національного значення по Одеській області, стала Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1761, нею заносились пам'ятки історії, монументального мистецтва та археології національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, у тому числі 20 пам'яток по Одеській області, серед них: 2 — історії, та 3 — монументального мистецтва у м. Одеса, 1 — монументального мистецтва, та 14 — археології по районах області [5]. На нашу думку, однією з причин її скасування стало те, що у цій постанові був один суттєвий недолік — недостатня структурованість переліків, які містились у додатках, що унеможливило її редагування та посилення на них.

Наступним документом, яким вносились зміни до переліку пам'яток культурної спадщини національного значення Одеської області, стала Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2008 р. № 1073 [1], якою виключались із списку пам'ятників архітектури Української РСР, що перебувають під охороною держави, затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 р. № 970 «Про впорядкування справи обліку та охорони пам'ятників архітектури на території Української РСР» [3], склади (1810 рік, охоронний номер 559) на розі Польського узвозу, 2 (колишній спуск Кангуна, 2) та вул. Приморській, 1 у м. Одесі.

Наступним документом, яким вносились об'єкти культурної спадщини національного значення до Державного реєстру, стала Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 р. № 928. Нею внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України 24 пам'яток, з них: 16 — археології, 2 — історії, 5 — монументального мистецтва, та 1 — науки і техніки [4]. Крім того, цією ж постановою їх виключено із списку пам'ятників архітектури Української РСР, затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 р. № 970 [1].

Останнім документом, яким вносились зміни до Державного реєстру, стала Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2012 р. № 929 [2]. Нею внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України 2 об'єкти культурної спадщини

ни національного значення (пам'ятки архітектури, історії) у м. Одеса та одночасно виключено їх із списку пам'ятників архітектури Української РСР, що перебувають під охороною держави, затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 р. № 970 [1].

Таким чином, за роки незалежності за допомогою започаткування та формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України було доповнено перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Одеської області. На перший квартал 2018 року до цього переліку шляхом занесення до Державного реєстру додано 26 пам'яток, з них: 16 — археології, 4 — історії, 5 — монументального мистецтва, 2 — архітектури, та 1 — науки і техніки. Причому дві з них занесені за двома видами: архітектури та історії.

1. Про виключення складів у м. Одесі із списку пам'ятників архітектури Української РСР, що перебувають під охороною держави: постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2008 р. № 1073 // Офіційний вісник України. — 2008. — № 95. — Ст. 79.
2. Про внесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2012 р. № 929 // Урядовий кур'єр. — 2012. — 25 жовтня. — № 195.
3. Про впорядкування справи обліку та охорони пам'ятників архітектури на території Української РСР: постанова Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 р. № 970 // ЗП УРСР. — 1963. — № 8. — Ст. 76.
4. Про занесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України: постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 р. № 928 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 68. — Ст. 16.
5. Про занесення пам'яток історії, монументального мистецтва та археології національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1761 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 1. — Ст. 22.
6. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 р. № 1805-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 39. — Ст. 333.

